

Akademiernes superstars

I USA har kampen mellem universiteterne om at sikre sig de mest ansete og populære forskere nået næsten samme hysteriske niveau som i sportsverdenen. Topprofessorer bliver tilbudt enorme gager og frynsegoder for at skifte universitet. Nu begynder advarslerne at dukke op.

AF PETER SVARRE

Vi kender det fra film, musik og sportsverdenen. Superstjerner, der tjener flere penge på en måned end vi nogensinde kommer til i resten af vores levetid.

Men Michael Jordan, Madonna og Robert De Niro er ikke alene på toppen af bjergget mammon. Inden for de seneste år har amerikanske elite-universiteter oplevet, hvordan top professorer og undervisere bliver behandlet som forkælede superstjerner, der kan vælge og vrage mellem ivrige bejlere, der alle tilbyder højere lønninger og federe frynsegoder.

Den akademiske verden i USA har altid været mere konkurrencebetonet end i Danmark, fordi de amerikanske universiteter er private og lever af at tiltrække studerende, der betaler store summer for deres Bachelors, Masters eller ph.d. grad.

Jo flere kendte professorer universitetet er i besiddelse af, jo flere studerende søger om optagelse, og jo højere skoleafgift kan universitetet tillade sig at opkræve. Simpelt hen et spørgsmål om udbud og efterspørgsel.

På trods af den frie konkurrence mellem amerikanske universiteter har hierarkiet dog altid været relativt uforanderligt. De bedste universiteter - de såkaldte Ivy Leagues - har formået at tiltrække de bedste professorer, skabe de bedste forskningsprogrammer og tiltrække de bedst betalende studerende uden megen konkurrence fra knap så kendte uddannelsesinstitutioner.

Men inden for de seneste år har amerikanske universiteter oplevet en stigende tilgang i antallet af studerende og en kraftig stigning i skoleafgifter, hvilket har betydet, at flere og flere universiteter er kommet i besiddelse af midler, der sætter dem i stand til at tiltrække kendte professorer, der hidtil var forbeholdt Ivy League skolerne.

Hemmelige forhandlinger, raids og særdeles attraktive ansættelsesvilkår er blevet en del af dagligdagen for »the academostars« eller »poster professors«, som amerikanerne kalder denne nye elite af super professorer.

Udviklingen har været undervejs længe, men debatten om »the academostars« fik ny vind i sejlene, da Columbia University i New York denne vinter besluttede sig for at sætte gang i et hensygnende økonomi-institut ved at snuppe Harvard Universitys top økonomiprofessor, Robert Barro.

Columbia University, som tilhører Ivy League skolerne, har oplevet en støt tilbagegang i økonomi-institutts renommé, og hvad værre er, den nærmeste konkurrent New York University, som ikke er en Ivy League skole, har været i stand til at opbygge et økonomisk institut, der nu anses for at være på et højere niveau end Columbia.

Robert Barro, som er en af de mest kendte amerikanske økonomer i dag, på linie med Milton Friedman og Robert Lucas, var bestemt ikke dårligt betalt, når man sammenligner med danske akademiker lønninger. Men det tilbud som han modtog fra Columbia var alligevel nok til, at den akademiske verden og amerikanske medier spærrede øjnene op. Barro blev tilbudt en årlig indkomst på ca. to millioner kroner, en 350.000 kroners stilling på universitetet til hans kone og en friplads for hans søn på en af Manhattans mest eftertragtede private skoler.

For at formilde overgangen fra det smukke Harvard campus til New Yorks Mor-

ningside Heights, som ligger i midten af Harlem, blev Barro endvidere tilbudt fri bolig i en 215 kvadratmeter lejlighed med udsigt over Hudson floden. Den tidligere lejer blev behændigt skaffet af vejen af Columbia, som er en af de største ejendomsbesiddere i New York. Ud over de mere private frynsegoder blev Barro også lovet et rummeligt kontor på Columbias ellers pladstrængte campus område, en væsentlig sum penge til research og frie hænder til at ansætte seks lovende yngre økonomer.

Barro havde allerede sagt ja tak til tilbuddet, men fik i sidste øjeblik kolde fødder og besluttede sig for at blive på Harvard. Harvard studerende var glade, New York University frydede sig over Columbias fadæse, og Robert Barros status i den akademiske verden rykkede adskillige trin op ad stigen.

På trods af at Barro ikke slugte maddingen da det kom til stykket, blev hele affæren alligevel et skuestykke for kritikere der mener, at kommercialiseringen af den akademiske verden har uheldige bivirkninger for forskning og undervisning.

Akademiske superstjerner bliver ofte ansat på andre vilkår end normale professorer. Som regel indebærer ansættelsesaftalerne en nedsat undervisningsbyrde for de eftertragtede professorer. I visse tilfælde er professorer blevet tilbudt flere års undervisningsfrihed, så de kan fokusere på deres forskning. Kritikere mener, at denne tendens undergraver en af de vigtigste funktioner for et universitet: udvekslingen af viden mellem studerende og forskere.

I værste fald bliver superstjerne-professorerne kranse-

kagefigurer, der optræder til konferencer og receptioner, men som sjældent interagerer med studerende eller andre medlemmer af instituttet. Kritikere mener også, at forskningen lider under markedskræfternes frie spil i universitetsverdenen.

Hakkeorden mellem elite-universiteter i USA er styret af de såkaldte »peer reviews«. I en større årlig survey bliver amerikanske akademikere og andre indflydelsesrige personer bedt om at rangere akademiske programmer på forskellige universiteter. Det endelige resultat offentliggøres af U.S. News and World Report, og listerne har en stor indflydelse på studerendes valg af universitet.

Problemet er, siger kritikere, at disse rangeringer udelukkende er baseret på folks subjektive indtryk af akademiske programmer og ikke dybdegående analyser af programmets kvalitet.

Professorer, der søger stjernestatus og høje lønninger, vil derfor have en tendens til at fokusere på forskningsområder, der er i offentlighedens søgelys i stedet for områder der har akademisk værdi. Jo højere professor lønningerne bliver, jo stærkere vil denne tendens være, og resultatet bliver en degradering af vigtige forskningsprogrammer, som ikke tiltrækker den store offentlige opmærksomhed.

Todd Idson, professor på Økonomisk Institut på Columbia University er skeptisk over for disse kritikere:

»Markedet spiller en større rolle på de højere uddannelsesinstitutioner i dag, men det har altid været der,« siger han.

»Økonomiske institutter vil altid være mere omkost-

ningsfulde end f.eks. historie eller engelsk institutter, fordi økonomiprofessorer har andre ikke-akademiske muligheder. Økonomer kan altid finde arbejde i Wall Street eller i Verdensbanken, og derfor kræves der højere lønninger for at tiltrække dem til den akademiske verden.«

Idson giver dog kritikerne ret i, at de amerikanske universiteter sommetider ofrer undervisningen på den populære forsknings alter:

»At være en god underviser har ikke rigtig nogen værdi på det akademiske marked,« siger han. »For at generere højere lønninger, forskningsressourcer og kontorplads er man nødt til at tiltrække ansættelsestilbud fra andre universiteter. Derfor har folk en tendens til at fokusere på forskning.«

En af de vigtigste grunde til at professorlønninger og frynsegoder er accelereret kraftigt de seneste år er, at universiteter ikke længere vil acceptere den gamle hakkeorden.

Universiteter som New York University er begyndt at opdage, at den akademiske verden ikke bare drejer sig om status og kvalitet opbygget over århundreder. Hvis man har penge, og hvis man handler resolut, effektivt og ikke mindst mediebevist, kan man kickstarte et akademisk program og overhale de gamle skoler indenfor i løbet af et par år.

Ligesom inden for sportsverdenen er det dog ikke nok bare at ansætte en superstjerne. Det er vigtigt at stjernen også passer til holdets spillestil.

»Generelt set opbygger man virkelig gode institutter ved at ansætte folk mellem 35 og 45 år gamle, mens de stadig er rimeligt dynamiske

og på forkant med udviklingen inden for deres felt,« siger Idson.

»Folk som Barro (53 år) kan være en god tilføjelse hvis de udvikler sig til at være ledere af en gruppe mere dynamiske unge mennesker. Bare at ansætte en person i slutningen af halvtredserne, som allerede har præsteret størstedelen af sit bedste arbejde, er ikke vejen til at skabe et godt institut. Han er nødt til at være en katalysator.«

Idson giver kritikerne ret i, at der er visse risici ved at tiltrække superstjerne professorer med høje lønninger og frynsegoder. Den enkelte professors personlighed og karisma er betydningsfuld for, hvor meget han eller hun er værd for universitetet. Hvis ikke professoren formår at opbygge et stærkt departement og tiltrække medie opmærksomhed og kvikke ph.d. studerende, er pengene så godt som hældt ud af vinduet.

Idson er dog uenig med mange kritikere, som mener, at det er umoralsk, at visse professorer kan tjene skyhøje summer, mens andre må nøjes med mere moderate typiske akademiker lønninger.

»Ligesom Michael Jordans skyhøje lønninger er medvirkende til at presse billetpriser op, er høje professor lønninger medvirkende til at presse skoleafgifter op. Men på den anden side, hvis fans er villige til at betale prisen for billetterne, så er det fordi de er villige til det. Jeg kan virkelig ikke se hvad moral betyder i denne sammenhæng. Der er ikke noget umoralsk ved at sige, at hvis jeg har en bestemt værdi for universitetet, så må universitetet også være villig til at betale prisen.«

Todd Idson, professor på Økonomisk Institut på Columbia University, kan ikke se noget umoralsk i de store lønninger og goder til topforskere, selv om det kan betyde højere skoleafgifter.
Foto: Peter Svarre

Akademisk Top Ti

U.S. News & World Reports rangering af økonomiske institutter i USA:

Baseret på renommé:

1. Harvard University
2. M.I.T.
3. Stanford University
4. Princeton University
5. University of California at Berkeley
6. University of Chicago
7. Yale University
8. Northwestern
9. University of Pennsylvania
10. University of Minnesota at Twin Cities

Baseret på mængden af publikationer:

1. Princeton University
2. Harvard University
3. M.I.T.
4. University of Pennsylvania
5. Northwestern
6. New York University
7. Boston University
8. Yale University
9. Stanford University
10. University of California at San Diego

14. Columbia University

22. Columbia University

(Kilde: New York Times, April 8, 1998)